

Wo lubosći k njeprějnomnym ludžom

**Njedaj so přewinyć wot zleho,
ale přewiń zle z dobrym.**

Rom 12,21

Někotři ludžo su nam njeprějnomni. Njeh je, zo su nas někak zranili abo přestąpili. Druhdy tež hižo někajke wopačne přispomnjenje dosaha abo něšto, štož su nam druzy powědali. Znajemy tajkich ludži snadź we wsy, w susodstwje abo na džěle. Wosebje ćežko je, hdyž knježa w swójbje antipatije abo samo njeprěcelstwo. W najlěpšim padže džeja sej swójbni z puća, zo njeby ke konfliktam dóšlo, njerěča ze sobu, njeswjeća hromadže. Kóždy čini to swoje. Rjenje to njeje, hdyž je harmonija mjez ludžimi mylena.

Što móžemy w tajkich padach činić? Přewinyć zle z dobrym njerěka, zo dyrbymy swoje mysle a začuća do so nutř žrać a je jenož za sebje wobchować. Wone wšak bychy tu přeco hišće byli, jenož zo so njebychu pokazali. Hdyž so we nas wari, ale my tajke mysle potłóčujemy, móžeja nastać depresije. Zle mysle maja so hinak přewinyć.

Jako křesćenjo znajemy Bože słowo a wěmy wo Božej lubosći, kotraž je so w Jezusu Chrystu zjewiła. Jeho nadawk běše, tutu lubosć na zemju přinjesć. Wo njej je rěčať w přirunanjach. K njej je wón napominať w předowanju na horje, jako wučese, zo mamy svojich njeprěcelow lubować. Za nju je wón žiwy byt, hdyž je so přiwobročić hrěšnikam. Z lubosće je wón puć čerpjenja a wumrěća na so wzał, zo by ludžom wodawanje hrěchow zmóžnił a tak přewinyť škódnú zašłosć. Bóh lubuje přez Chrystusa hrěšnikow, wón lubuje nas.

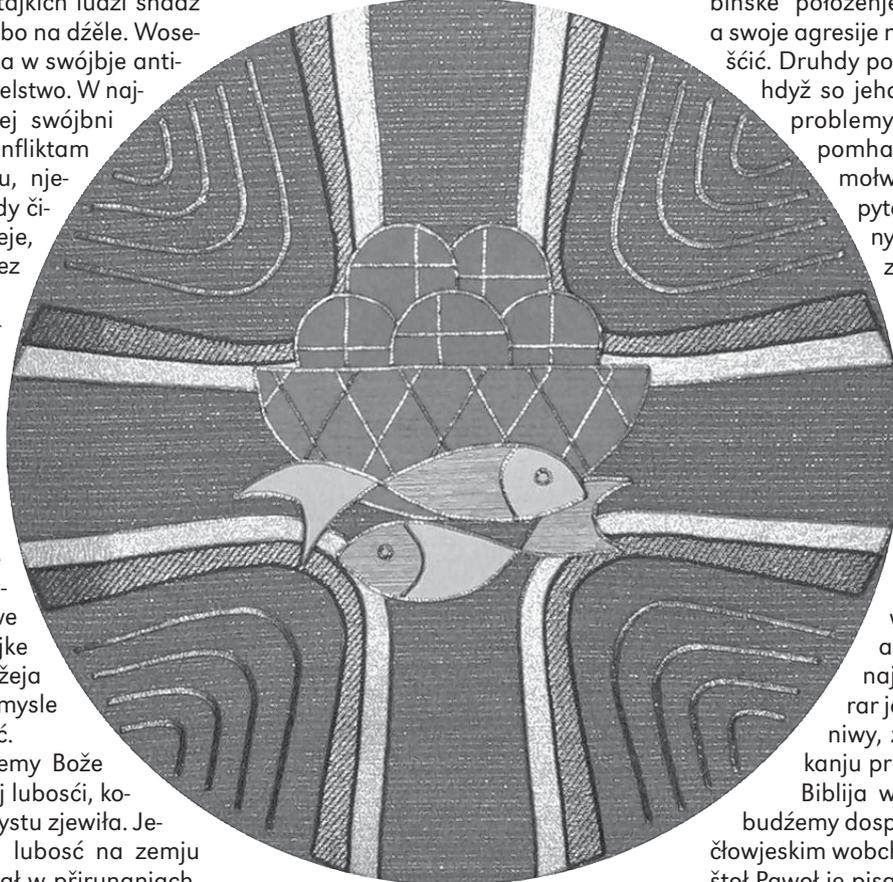
Što móžemy nětk činić w padach, hdyž mamy problemy z druhimi ludžimi? Hłowna pomoc při tym je Bože słowo, kotrež słyšimy w cyrkwi abo čitamy w Swjatym pismje a na kotrež mamy so w krizowych padach dopominać. Přez to so naša wola k lubosći posylnjuje. Jedne z tutech Božich słowow nas napomina: „Njedaj so přewi-

wanje před Boha přinjesć. Wón je zrozumi a tola spyta, nas na puć měra a wujednanja přinjesć.

Pomhać móže nam tež rozmyslowanje, zo tón tamny, kotryž nam škodu čini, sam pomoc trjeba. Někajku přičinu to změje, zo so wón wopak zadđerži. Jeho problemy, jeho slabe sebjewědomje abo jeho wosobinske połoženje jeho nuzuja, zły być a swoje agresije na druhich ludžoch wupušćić. Druhdy pomha w tajkim połoženju, hdyž so jeho prašamy, hač ma wón problemy a hač móžemy jemu pomhać. Docyła je derje, rozmołwu tež z tajkim čowjekom pytać, kiž je nam njeprějnomny. To je ćežko, ale druhdy změjetej wobě stronje dobry wužitk z tego.

Hdyž su problemy cykle wulke a my sej žaneho wupuća njewěmy – tež to móže so stać –, potom trjebamy pomoc wotwonka. Dyrbymy rozmołwu z wosobu pytać, ke kotrež mamy dowěru, zo bychmy sej jasnosće stworili wo svojich začuwanjach a wo tym, što móže so najlěpje činić. Tež kóždy farar je k tajkej rozmołwje zwólniwy, zo by pomhať při namakanju praweho puća.

Biblija wostanje realistiska. Njebudžemy dospoťnu harmoniju w mjezycłowjeskim wobchadže docpěć móc. Japoštoł Pawoł je pisať, zo mamy so prócować wo dorozumjenje, zo pak su druhdy wobstejnoscě tajke, zo to móžno njeje. „Je-li móžno, tak wjele kaž na was zaleži, mějće měr ze wšěmi čłowjekami.“ (Rom 12,18) „Je-li móžno“ a „tak wjele kaž na was zaleži“. Nimamy potajkim garantije za wuspěch našich prócowanjow. Smy pak chutnje napominani, zo bychmy so na puć měra a wujednanja podali. **Jan Malink**

Wobraz na wołtarnym paramenće w Bukočanskej cyrkwi

Foto: Th. Haenchen

nyć wot zleho, ale přewiń zle z dobrym.“ Hdyž sej tutu sadu prawje rozpominamy, tak to rěka, zo mamy swoje agresije přewinyć, swoje zle mysle a wotmołwy napřećo temu, kiž je zle z nami měniť. W modlitwje móžemy swoje woprawdžite mysle a začu-

Bibliske města a městnosće

Lube džěci, sym sej cyle wěsta, zo znaćece tójšto městow a městnosćow, kotrež su w bibliji naspomnjene. Tola wěsće tež, što z tymi městnami zwjazamy a hdže wone leža? Sym wam někotre prašenja napisała, z kotrymiž móžeće swoju wědu přepruwować. Někotre wotmołwy zawěsće hnydom wěsće, někotre prašenja pak su trochu komplikowaniše. Při kóždym prašenju sym wam mału pomoc přidała, hdže je městno w bibliji naspomnjene.

Wjele wjesela přeje

Janina Krygarjowa

Kotre město je mjenjene, hdyž rěči so wo Dawidowym měsće? (Lukaš 2,4)

Hdže je Jan Křćenik Jezusa wukřćil? (Matej 3,13)

Do kotreho města podašaj so staršej Jezusa kóžde léto na jutrownym swjedženju?

(Lukaš 2,42)

Do kotreho města nawrócišaj so Marja a Jozef ze swojim synom Jezusom, po tym zo bě Herodes zemřel? (Matej 2,19–23)

Na kotrej horje wosta archa Noacha stejo? (1. Mójzas 8,4)

Na kotrej horje dósta Mójzas tafla zakonja? (2. Mójzas 34)

W kotrej zahrodze so Jezus do swojeho zajeca modleše? (Matej 26,36)

Hdže přeměni Jezus wodu na wino a zdokonja tak swój přeni džiw? (Jan 2,1–11)

Do kotreje wjeski běštaj wučomnikaj po puću, jako so jimaj Jezus zjewi? (Lukaš 24,13)

W kotrym měsće wopyta Jezus clownika Cacheja w jeho domje? (Lukaš 19)

Koncert we Wuježku

Sobotu, 30. awgusta, w 20.00 hodź. koncertuje w bróžni na Dejkec/Pawlikec statoku we Wuježku pod Čornobohom na přeprašenje Roberta Lorenca a Bukečanskeje bjesady serbska skupina Berlinska dróha. Hudźnikaj předstajitaj serbske a němske spěwy swojeje noweje cejdeki „Woćin durje“. Wuježčan Robert Lorenec je wudawaenje CD sobu podpěrował. **Mato Krygař**

Serbski bus 2014

Přeprašujemy na lětuši wulět Serbskeho busa njedzelu, 28. septembra. Wotjědzemy we 8 hodź. w Budyšinje pola Flackec awto-weho domu. Na swjedženju na Njepilic dworje w Rownom chcemy serbske kemše sobu swječić. Po tym podamy so do pólskeho džěla Delnjeje Łužicy, do Žarow, Žaganja, Lubanicy a Iłowa. Wokoło 18.30 hodź. wróćimy so do Budyšina. Jězba płaći za dorosćeneho 35 eurów, za džěčo 15 eurów. Přizjewjenja přijimuje Měrćin Wirth w Budyšinje (tel. 03591 605371, wodnjo tež 03591 497226). **Handrij Wirth**

Mjezynarodna konferenca w Ochranowje ze serbskim podžěлом

Lětsa woswjeći archiw bratrowskeje jednoty w Ochranowje swoje 250lětné wobstaće. Składnostnje tuteho jubileja wotměwaše so wot 26. do 29. junija mjezynarodna konferenca w městačku blisko Lubija. Na tutej předstaji 25 wědomostnikow z cyłeho swěta w swojich přednoškach najnowše slědženja na zakładze Ochranowskich archiwajliw – pokazuju tak na bohatosć archiwa, kotryž chowa w swojim wobstatku dokumenty, wobrazy, noty a materielne zawostajenki ze wšěch kontinentow, wosebje z krajow, w kotrychž je jednota misionarisce skutkowała.

Z přednoškom pod titulom „Wo wulkomyslnych zemjanach a postupowacych roboćanach. Nowe perspektiwy na socialne stawizny Serbow w zažnym nowowěku ze źórlow Ochranowskeho archiwa“ wobdžěli so tež Lubina Malinkowa na zetkanju a pokaza z tym na husto zabyte lužiske stawizny bratrowskeje jednoty. W swojim přednošku předstaji rjad zemjanow, kiž běchu přiwisnicy Ochranowa a su Serbow spěchowali. Hłownje podpěrachu čišć serbskich knihow a spěchowachu serbske šulstwo a serbskich duchownych. Tak bě na přikład Egon Gustav von Schönberg-Bi-

bran (1800–1870) sobustaw a mecen Serbskeho lutherskeho knihowneho towarstwa. 1865 podpěraše šćedriwje čišć Pfuloweho słownika, na čož jemu léto pozdžišo čestne sobustawstwo Maćicy Serbskeje spožčichu.

Hladajo na serbsku ludnosć zwěsći referentka, zo so tuta w dokumentach Ochranowskeho archiwa scyła jako chuda abo potłóčowana njeregistrowaše. Nawopak, prawiznik jednoty Johann Köber poručil wosadze, zo měła wot Serbow darjene pjenjezy přiwać, dokelž su bohaći. Dale hodža so we wobłuku jednoty wšelake procesy geografiskeje, mentalneje a socialneje mobility wobkedźbować. Serbja putnikowachu po stotkach do Ochranowa abo k pobožnym zetkanjam na wšelakich wsach, wuknjechu čitać abo přiswojichu sej němčinu, zo bychu so dorozumili. Přistup k jednoće wotewri mnohim Serbam nowe hospodarske perspektiwy, zmóžni jim solidne wukubłanje abo samo studij. Nic naposledk wotewri so mnohim Serbam přez jednotu wokno do swěta. Zhoniču na swojich zetkanjach wo podawkach na misionarskich stacijach w cuzych krajach, njemato serbskich žonow a mužow poda so na misionstwo.

Składnostnje konferency wotewri so w ludowědnym muzeju w Ochranowje wustajeńca „Gedenke der vorigen Zeit ...“. Hač do 2. nowembra skića tuta dohlad do džěla archiwarow a do bohatosće archiwa a z tym zdobom wuhlad do skutkowanja jednoty po cyłym swěće. **Im**

Přednošowarka Lubina Malinkowa na konferency w Ochranowje

Foto: E. Carstens

„Swobodny być w Chrystusu“

Serbja na Křesćanskich zetkawanskich dnjach srjedźneje a wuchodnjeje Europy we Wrocławju

„Swobodny być w Chrystusu“ – to běše hesło lětušich Křesćanskich zetkawanskich dnjow srjedźneje a wuchodnjeje Europy. Wone wotměchu so hižo džewjaty raz, a to wot 4. do 6. julija we Wrocławju w znatej Lětstotkowej hali, w jeje westibulu a jeje konferencnych rumnosćach.

Zetkawanske dny maja formu cyrkwin-skich dnjow w Němskej. Su pak mjezynarodne. Ewangelske cyrkwe z Pólskeje, Čěskeje, Słowakskeje, Madžarskeje, Němskeje, haj samo z Ruskeje wobdžěla so na tutech dnjach. Knježi wotewrjena atmosfera. Bibliske džěło, podiumowe diskusije, seminary, forumy a wězo kemše su wjacerečne. To wučinja wosebity flair zetkawanskich dnjow, kotraž smědžach sobotu při stejnišću Serbskeho ewangelskeho towarstwa sobu dožiwić.

Serbske stejnišćo

Hižo spočatk lěta bě jasne, zo předstaji so naše towarstwo z hromadnje ze skupinu Serbska namša ze stejnišćom na tutym zetkanju ewangelskich křesćanow. Z Měrčinom Wirthom, Janinu a Matom Krygarjecami, dr. Madlenu Norbergowej a fararjom Ingolfom Kšenku informowachmy hosći zetkawanskich dnjow wo žiwjenju ewangelskich Serbow.

Naše stejnišćo bě wuhotowane ze štyrjomi wustajenskimi taflemi. Mnozy wopytowarjo zajimowachu so za tam wotčišćany derje čitajomny trojrečny Wótčenaš abo studowachu štyrirěčny słowničak a přirunowachu jednotliwe słowa w serbsčinje, pólsčinje, čěščinje a němčinje. Wjele ewangelskich křesćanow z Choćebuskich stron a z wokoliny Slepoho wobhlada sej fotografije na taflach, na kotrychž je serbske ewangelske žiwjenje we wobrazach předstajene. Spóznachu tam dobrych znatych

Sakski biskop Jochen Bohl wopyta serbske stejnišćo, hdžež jeho Gabriela Gruhlowa z Budyšina a dr. Madlena Norbergowa z Choćebuza (wotprawa) witaštej. Foto: R. Nuk

a přindžechu tak z nami do rozmołwy. Čěscy a pólsky křesćenjo zajimowachu so powšitkownje za Serbow, jich nabožne žiwjenje a kulturu. Zeznajomichmy so z pólskej docentku z Wrocławja, kotraž deljoserbsčinu na vysokaj šuli podawa. Běše zbožowna, jako jej Madlena Norbergowa deljoserbski lekcionar dari.

Sakski biskop Jochen Bohl běše přijomnje překwapjeny, zo so ewangelscy Serbjna na zetkawanskich dnjach předstajichu, a my so wězo tež wjeselachmy, zo nas při stejnišću nareča.

Při mnohich rozmołwach pak přeco zasopytnychmy, zo smy my ewangelscy Serbjna jenož mało znaći. Tuž je wažne, zo so Serbske ewangelske towarstwo při wuznamnych podawkach ewangelskeho žiwjenja z pomocu derje zestajanych wustajenskich

taflow, kaž běše to nětko we Wrocławju, předstaji.

Hłowne kemše

Njemějachmy chwile, jednotliwe forumy wopytać, prajachmy sej pak, zo na kóždy pad sobotniše hłowne kemše z Božim wotkazanjom w Lětstotkowej hali sobu swjećimy, kotraž so w 17 hodž. započachu. Chór medicinskeje fakulty university we Wrocławju kemše na wuběrne wašnje wobruhi. Wrocławski biskop Ewangelsko-Augsburgskeje cyrkwe Ryszard Bogusz postrowi na spočatku sta přitomnych kemšerjow-wopytowarjo zetkawanskich dnjow. Zdobom so postrowy na třoch wulkich wobrazowkach přeložichu. Liturgija a spěwy běchu štyrirěčnje w knižce wotčišćane. My horstka Serbow pak wobžarowachmy, zo njemějachmy naše serbske Spěwarske sobu.

Wodžacy biskop Ewangelsko-Augsburgskeje cyrkwe w Pólskej Jerzy Samiec dopomaše w swojim předowanju na měrliwu rewoluciju před 25 lětami, kotraž přinjese mnohim krajam srjedźneje a wuchodnjeje Europy swobodu. Rozpominaše, kak móžemy w tutej swobodze jako křesćenjo zamołwiće žiwi być. Skedźbni na to, zo njeby směla tuta swoboda za nas samozrozumliwosć być. Za nas křesćanow je modlitwa to najwažniše. Boha prosyć, zo bychmy dale w swobodze, w swobodze w Chrystusu, žiwi być móhli. Za mnje běchu to wulkotne kemše z hnujacy m předowanjom.

Sobota zakónči so z podiumowymi rozmołwami abo koncertami we wjacorych Wrocławskich cyrkwjach.

Gabriela Gruhlowa

Rozmołwa z wopytowarjami při serbskim stejnišću

Foto: M. Wirth

Džesaty serbski swjedžen we Wuježku pod Čornobohom

Serbske ewangelske towarstwo běše lětsa na džesate a tuž jubilejne swójbne pućowanje přeprasylo. Při horcym slónčnym wjedrje zetka so sobotu, 19. julija, po připołdnu něhdže 35 pućowarjow, mjez nimi tójšto džěci, na parkowanišću blisko Splóska. Přeprošenju scěhowali běchu ewangelscy a katolsky wěriwi z Łužicy a zwonka njeje, kotřiž sebi tule dožiwjenu serbsku zhromadnosć a žiwu ekumenu waža. Samo swójbna z Badensko-Württembergскеje ze serbskimi korjenjemi we Wuježku so nam přidruži.

Pućowanje wjedžeše nas ze zapadneho boka přez Hromadnik na Čornobóh. Po puću při Čertowym woknje pozastachmy na piknik. Tu čakaše nimo teho na najmlódšich překwapjenka, mjenujcy stawizna a dyrdomdejska hra wo rubježnych ryčerjach. Najbóle so džěci nad namakanym pokładom z chlósčenkami wjeselachu. Po přestawce nóżkowachmy hač na Čornobóh a dale do Wuježka.

Na Dejkec/Pawlikec statoku dachmy sebi čerstwe nawarjene kofej z tykancom zesłodžeć. Tu přidružichu so dalši hosćo, wšako běštaj Krygarjec mandželskaj transport na dworowy swjedžen za Serbow z wokolnych wsow organizowalaj.

Po zwučenym wašnju přizamkny so nawječor nutrnosć ze Serbskim superintendentom Janom Malinkom. W krótkim předowanju rozložili wón wosmy psalm a skedźbni na duchowneju Handrija Lubjenskeho a Jana Kiliana, kotraž z wokoliny

Skupina Łukate z Lipska zanjesa na Dejkec/Pawlikec statoku we Wuježku serbske a słowjanske spěwy. Foto: T. Bejmakowa

Pućowanska přestawka při Čertowym woknje

Swoje wjeselo mějachu wšitcy při dyrdomdejskej hrě wo rubježnych ryčerjach.

Čornoboha pochadžeštaj. Zhromadnje potom jeju krasne lětnje kěrlušy zanjesechmy.

Na wječorny program běše ewangelske towarstwo lětsa skupinu Łukate z Lipska přeprasylo, kotraž zawjeseli něhdže 100 přítomnych ze serbskimi a słowjanskimi spěwami. Kaž kóžde léto běše w bróžni

słodny bifej natwarjeny a pomocnicy pražachu kołbaski, tak zo swjedžen ze zhromadnej wječerju a při bjesadze wuklinča.

Wutrobny džak wšitkim pomocnikam a darićelam, wosebje pak Krygarjec mandželskimaj za hłowny přihot dnja.

Tereza Bejmakowa

Rakečanska chórowa serenada 2014

Kóždolětna chórowa serenada w Rakecach njeje cyrkwinske zarjadowanje, ale wona wotměwa so w Božim domje, hdyž wjedra dla přewjedženje pod hołym njebjom móžne njeje. Tak bě to tež lětsa dnja 25. junija. Nimo Rakečanskeho žónskeho chóra jako hosćićela wuhotowachu program měšany chór ze Židžinoho, Budestečanski muski chór, chór Bratrowstwa

z Kulowa kaž tež Pawołski chór a pozawnowy chór Rakečanskeje wosady. Wosebje přez chór Bratrowstwa a chór ze Židžinoho běchu serbske spěwy na přiměrnje wašnje zastupowane. Ale tež Rakečanski žónski chór měješe serbski spěw w programje. Džěl zawodnych słowow k wšelakim wotrězkam programa přednjese so samozrozumliwje serbsce. Tež wjesnjano-

sta Jurij Paška je swoju witansku narěč zdžela w swojej maćeršćinje přednjest. Tak běše wječork poradženy přinošk k zachowanju a pěstowanju serbsčiny.

Program měješe přezcytnje dobry niwow. Škoda jenož, zo su so na swojich městnach zawostajeni wopytarjo w cyrkwi skoro zhubili, hdyž so wobdžělene chóry k zhromadnemu spěwanju před wołtar zestupachu. Trochu wjac publikuma su sej zarjadowar a wobdžělene chóry zaslužili.

Günter Holder

Farar Christian Führer njebob †

Krótke šere włosy, jeansowy lac a čornu aktowku w ruce. Tak witaše mje Christian Führer před někotrymi lětami před Mikławšowej cyrkwu w Lipsku. Šěsć tyždenjow přewodžach fararja Führera při wšitkich jeho nadawkach we wobłuku swjeho wosadneho praktikuma. Wjele sym w tutym času wot njeho nawuknyła a sym jara džakowana, zo smědzach jeho jako wosobinu bliže zeznać.

Christian Führer

Foto: M. Schulze

Dnja 30. junija 2014 je so žiwjenje Christiana Führera dopjelnilo. Po čežkej chorosći je 71lětny w Lipsku zemřel, hdžež je 28 lět jako wosadny farar při Mikławšowej cyrkwi skutkował.

Narodźił bě so Christian Führer 5. měrca 1943 do farskeje swójby. Jeho nan skutkowaše 40 lět jako farar w Langenleuba-Oberhain w zapadneje Sakskej. Tam je Christian Führer ze sotromaj a staršimaj wotrostł. Po studiju teologije nastupi swoje přenje farske městno w Lipsčanskim kraju a bě tam zamołwity za wosadže La-

stau a Colditz. Mjeztym bě so woženil a mandželskimaj narodžichu so štyri džeći, z kotrymiž 1980 do Lipska přeachnyštaj. Hač do 2008 skutkowaše Christian Führer při tamnišej Mikławšowej cyrkwi jako wosadny farar.

Najwažniše lěta jeho žiwjenja běchu lěta přewróta a měrliwej rewolucije. Hižo wot 1982 přewjedzechu w Mikławšowej cyrkwi kóždu pónđzelu měrowe modlitwy. Tola hakle kónc 80tych lět nabychu tute politiski wuznam, jako so na nich opozicionelni NDR-skeho systema zetkawachu a so po modlitwach wulke pónđzelně demonstracije wotměwachu. Wjeršk bě 9. oktobra 1989, jako so wjace hač 70 000 ludźi w Lipsku k měrliwej demonstraciji zhromadzi. Ze wšěm bě socialistiski stat ličił, ale nic ze swěčkami a modlitwami. Christian Führer wobhladowaše měrliwu rewoluciju jako džiw bibliskeho rozměra.

Tehodla powědaše rady wo tehdyšich

podawkach. Tak přewodžach jeho na Lipsčanske knižne wiki, na zhromadźizny abo diskusijne koła. Radlubje wjedžeše wón wopytowarjow po Mikławšowej cyrkwi. Tam powědaše jim nazornje wo měrliwej rewoluciji. A bě-li jich na spočatku 20 do 30 ludźi, tak skóncichu wjedženja po połdra hodžiny stajnje z něhdže 80 do 100 připoslucharjemi! Christian Führer zamó ludźi za stawizny a měrliwu rewoluciju zahorić. Wón bě wuznamna wosobina a spožichu jemu kopicu mytow a medaljow za jeho skutkowanje za čas přewróta.

Dožiwich Christiana Führera jako fararja, kiž bě ludej blisko. Wuzběhny přeco zaso, zo słušatej wołtar a dróha hromadže a nic wołtar a trón. Tak załožichu we wosadže po přewróće poradžowanje bjezdělnych, a wosobinsce staraše so Christian Führer wo bjezdomnych w Lipsku. Nimo teho zasadžowaše so přečiwo prawicarjam w Lipsku. Tež měrowe modlitwy njejsu přestali. Hač do džensnišeho zetkawaja so Lipsčenjo kóždu pónđzelu k modlitwje – mjeztym hižo wjace hač 30 lět. Druhe wosady w cyłej Němskej su tutemu přikładej scěhowali.

Za jeho wulki žiwjenski skutk a naju zhromadny čas při Mikławšowej cyrkwi džakuju so Christianej Führerej z cyteje wutroby. Njech wotpočuje w měrje!

Jadwiga Malinkowa

Za Křescánom Lorencom †

Žarujemy wo serbskeho čišćerj a čłona Swobodnej ewangelskeje bratrowskeje wosady w Budyšinje Křescána Lorenca. Wo swojim žiwjenju je rozprawjał w Pomhaj Bóh lěta 2008, zwotkelž su tež wšelake mysle tuteho spominanja wzate.

Křescán Lorenc bě so 20. februara 1938 w Budyšinje jako syn Arnošta Lorenca ze Sowrjec a Marty rodž. Wjenkec z Bukey narodžil. Jeho nan džělaše w dwacetych lětach jako přistajeny Serbskeje ludoweje banki w Budyšinje. W staršim domje knježeše dobry serbski duch. Staršej spěwaštaj we wšelakich serbskich chórach sobu a běštaj čłonaj Sokoła. Jeju prominentny kwasny hósć bě serbski hudźbnik Bjarnat Krawec był. Tež w nacistiskim času so doma serbowaše.

Křescán Lorenc zastupi 1944 do ludoweje šule a wopyta wot 1946 serbsku šulu w Budyšinje, hdžež bě Haňža Winarjec jeho rjadowniska wučerka. Po wuchodženju 8. lětnika nawukny powołanje pismiki-

Křescán Lorenc

Foto: priw.

stajerja w Serbskej čišćerni. Wot 1955 do 1961 džělaše we wšelakich křescanskich čišćernjach we wuchodnej a w zapadneje Němskej. Hdyž so 1961 woženi, přesydlil so zaso do Budyšina a džělaše w Serbskej čišćerni. Poda so na studij do Lipska, kotryž 1975 jako inženjer za polygrafiju wotzamkny. 1992 přewza z dalšimi třomi kolegami zawod do priwatneho nošerstwa. Z docpěcom rentnarskeje staroby 2003 poda so na wuměnk.

Wo swojim nabožnym wuwicu je tole rozprawjał: Doma knježeše pobožny duch. Bratr Jurij bě po hrózbnych wójnskich dožiwjenjach a čežkim zranjenju k žiwej wěrje přišo a so Swobodnej ewangelskeje bratrowskeje wosadže přizamknył, w kotrejž haji so pietistiski duch, kotrehož zakład je Bože słowo. Křescán Lorenc bu 1952 w Michałskej cyrkwi serbsce konfirměrowany. W samsnym léce přestupi pod wliwom swjeho bratra Jurja do Swobodnej ewangelskeje bratrowskeje wosady.

Přez lětdžesatki běše tu znaty a woblubowany předar. 1998 běše hłownje na załoženju Křescanskeje knižneje stwy na Mjasowych wikach w Budyšinje wobdžěleny. Zastupowaše swoju wosadu w Budysej Ewangelskej aliancy, štož je džělowe zjednocenstwo wšelakich ewangelskich wosadow a zjednocenstwow. Wot lěta 2009 wobdžěleše so tež na modlerskim kruhu Michałskej wosady, kotryž nasta po zawlečenju Henčlec swójby w Jemenje.

Wosobinsce měješe bratr Lorenc, kaž jeho powšitkownje w křescanskich kruhach mjenowachu, wšelake horjo přečerpic. Krótko po kwasu dyrbješe přenjeho syna k rowu přewodžeć, runje tak kaž 1989 swoju mandželsku. W starobje 38 lět wumřě jeho druhi syn. Sam wothladowaše w poslednich lětach z wulkej scěrpnosću swoju druhu mandželsku, kotraž čerpi na chorosć parkinson.

30. juniju 2014 wumřě Křescán Lorenc na njewuhojomnu chorosć. Při chowanju na Budyskim Tuchorju 7. julija, kotrež nawjedowaše lékař Buchholz z Budyšina, spominaše Serbski superintendent na jeho skutkowanje za serbske knihi a časopisy a na jeho krutu wěru, zložuju so na Ochranowske hesło jeho smjertneho dnja: „Pobožnym schadźa swětło w čemnosći wot hnadneho, smilneho a sprawneho.“ (psalm 112,4)

Jan Malink

Jubilejne serbske předowanje w texaskim Serbinje z léta 1929

Skladnostnje 75lětného jubileja založenja serbskeje kolonije w Texasu farar Hermann Schmidt 18. awgusta 1929 serbsce předował

Posledni serbski farar

Hermann Schmidt bě džěčo Serbinskeje wosady a zdomom jeje posledni serbski farar. Wón je so 6. decembra 1875 serbskimaj staršimaj Jurzej a Hanje Schmidtec w Serbinje narodził. Jeho nan pochadžeše z Krynelec pola Klětnoho, zwotkelž bě jako młody muž 1869 ze swójbny mi do Texasa wpućował. Syn Hermann bu w Serbinskej cyrkwi wot wosadneho fararja Jana Kiliana wukřćený. Wón wotrośće doma ze serbskeje wobchadneje řeči, tak zo serbsčinu derje wobknežeše. W léće 1890 bu wot fararja Hermanna Kiliana w Serbinje konfirměrowany, a to w serbskej řeči. W jeho lětniku bě tehdy dohromady 24 konfirměrow, z nich 15 serbskich a džewjeć němskich. Po wuchodženju šule poda so na studij teologije, kotryž 1898 zakonči. W přichodnych lětach bě z fararjom we wšelakich wosadach lutherskeje cyrkwe Missourijskeje synody.

Jako w léće 1920 Serbinski farar Hermann Kilian zemřě, wobročihu so Serbinčeno z naležnej próstwu na Hermanna Schmidta, zo by so do ródneje wosady wrócił. 11. junija 1922 bu za fararja w Serbinje zapokazany. Jeho předchadnik Hermann Kilian bě hišće hač do swojeje smjerće prawidlownje serbske kemše swjećil, farar Schmidt pak tutu tradiciju dale njewjedžeše. Wosada bě mjeztym tak daleko přeněmčena, zo dalewjedženje serbskich kemšow hižo jako trěbne njewobhladowaše. Tak wužiwaše farar Schmidt serbsčinu jenož hišće při domjacych wopytach pola staršich wosadnych, nic pak hižo jako kemšacu řeč w cyrkwi. Jenož skladnostnje 75lětného jubileja wosady 1929 měješe krótko serbske předowanje a w léće 1936, jako so w dopomnjeću na založenje Serbina před cyrkwu pomnik postaji, měješe serbsku narěč. Hermann Schmidt wosta hač do swojeje smjerće 1947 farar w Serbinje.

Jubilejne serbske předowanje

Swjedžen 75lětného jubileja Serbinskeje wosady wotmě so njedželu, 18. awgusta 1929. Něhdže 20 fararjow, džesać wučerjow a 3 000 hosći so na nim wobdžěli. Dopolndnja a popołndnu swjećachu duchowni kemše w cyrkwi a w susodnym šulskim twarjenju. Wjetšina předowanjow bě w němskej řeči, jedne pak w jendželskej a jedne w serbskej řeči.

Serbske předowanje Hermanna Schmidta so nam přez to wuchowa, zo je nowina Giddings Deutsches Volksblatt w swójom wudaću z 29. awgusta 1929 posłownje

Farar Hermann Schmidt (1875–1947)

Foto: Texas Wendish Heritage Society

wotčišća. Čitajo tekst nadpadnje, zo je wulki džěl zestajeny z citatow. Zawod je wuzaty z biblije, wobšěrnje cituje so z Přenjeho lista swjateho Pawoła na Korintiskich (předar poda jako žórto 1 Kor 1,4–10; prawje pak ma rěkać 1 Kor 1,3–10). Sčěhuje štučka z kěrlušy Jana Kiliana „Na cyrkwinu reformaciju“. Předowanje kónči ze wšěmi šěsć štučkami znateho kěrlušy „Ach, wostań při nas z hnadu“. Mjez wobšěrnymi citatami namaka so jenož mało swójskich sadow předarja. W nich farar Schmidt, počahujo so na namołwu Jana Kiliana, zo měli Serbja z modlitwu „za swoju řeč a wěru“ wojować, wuzběhny, zo su řeče zachodne, nic pak wěra.

Předowanje je w dobrej serbsčinje zestajene a swědči wo tym, zo bě fararjej Schmidteje řeč derje znata. Tež wotčišć w šwabachskim pismje a starym ewangeliskim prawopisu je w dalokej měrje bjezporočny. W sčěhowacym je cyłe předowanje, přestajene do džensnišeho prawopisa, podate:

Dokumentacija předowanja

Wendische Rede, gehalten bei der 75. Jubiläumsfeier der St. Paulsgemeinde zu Serbin, Texas

Hnada budž z wami a měř wot Boha, našeho Wótca, a teho Knjeza Jezom Chrysta.

Ja džakuju so swojemu Bohu kóždy čas wašedla, za tu hnadu Božu, kotraž wam data je w Chrystusu Jezusu;

zo wy přez njeho we wšěm sće wobohaceni, na wej wući a na wšěm póznaću; jako tež to swědčenje wot Chrystusa we was wobtwjerdžene je,

tak, zo wam njepobrachuje na žanym dari, a jeno čakaće na to zjewjenje našeho Knjeza Jezom Chrysta;

kotryž tež was budže wobtwjerdzić hač do kónca, zo byšće bjez poroka byli na tón dzeń našeho Knjeza Jezom Chrysta.

Přetož Bóh je swěrný, přez kotrehož wy powołani sće k towarstwu jeho Syna Jezom Chrysta, našeho Knjeza.

Ja napominam was pak, moji bratřa, přez to mjeno našeho Knjeza Jezom Chrysta, zo byšće wy wšitcy mjez sobu jenake słowo řečeli a njedali rozdželenje mjez wami być, ale džerželi pak twjerdže hromadže w jenej mysli a w jenakim prajenju. 1 Kor 1,4–10.

Ta wulka hnada Boža je tež nam data, luba wosada. A štož je nam date, to chcemy přez jeho hnadu džeržeć. Wótč duchowny Jan Kilian w jenym kěrlušy praji:

O ludo serbski lutherski,
Budž swěrný swojom Bohu,
Njeńdž dlěje k swojej hanibi
Tu rumnu helsku dróhu!
Ach! Zrudna njeroda,
Je Serbow wobeša!
Duž wojuj z modlitwu,
Štož Serb je z wutrobu,
Za swoju řeč a wěru.

Ta řeč pak, kotruž powědamy, je zachodna. Ale lubosć nihdy njewupadnje, hač runje wšćenje zahinje a řeče přestanu. Bože słowo pak wostanje wěčnje. Tehodla tón japoštof napomina, zo bychmy wšitcy mjez sobu jenake słowa řečeli, tak móžemy tu jenu prawu wěru džeržeć. Tu wěru chcemy a dyrbymy džeržeć hač do kónca. Ta prawa wěra je Boži hnadny dar, te najwyše kubło, hač dže tež so wěra přeměnić do widženja w njebjeskim raju, a lubosć, kotraž njezańdže, nas wěčnje wokřewić budže. Tam budžemy lubować bjez kónca, z jandželskimi jazykami řečeć a spēwać. Na tón zbóžny čas chcemy w prawej wěri čakać a prosyć.

***

Ach, wostań při nas z hnadu, hlaj, swěta wječor je, zo njepřindžemy k padu přez čerta lestnosće.

Ach, twoje słowo swjate njech bydli pola nas, zo budže zbože date nam přez njo kóždy čas.

Ach, wostań při nas krasnosć a swěćosć žiwjenja, da mamy w čmowym jasnosć a blud nas njezjeba.

Ach, twoje žohnowanje staj k našej chudobi; njech kóždy lube ranje nas z nowoh wobdari.

Ach, budž ty nam, o Chryšće, naš škit, Knjez ryćerski, hdyž so nam w swěći styšće, čert šumi žalostnje.

A hdyž so přibližuje ta dołha smjertna nóc, nas wšitko wopušćuje, dha budž ty naša móc!

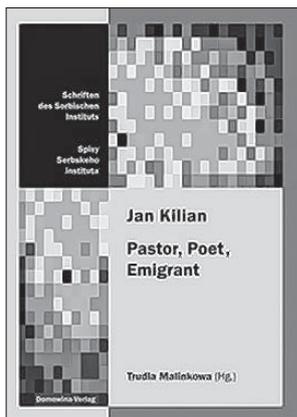
Trudla Malinkowa

Knihy wo fararju a kěrlušerju Janu Kilianu předstajena

Na swislach Wukrančanskeje fary móžeš čitać, zo je Jan Kilian w lécu lěta 1854 z nimale 600 serbskimi lutheranami wottud do Texasa wupućował. Tam załožichu serbsku koloniju Serbin. Přičinje za wučehenje do Ameriki běštej předewšěm hospodarska nuza a pobrachowaca swoboda wěry. Z dalšeje powěsće na samsnym městnje zhoniš, zo dopominaštej w léce 2004 wosada Swjateje Trojicy we Wukrančicach a wosada swj. Pawoła w Serbinje na 150. rōčnicu tutoho podawka.

Jan Kilian narodži so 1811 jako syn žiwonosćerja w Delanach pola Bukec. Hač do lěta 1848 běše w sakskich Kotecach pola Wósporka farari. Tam wuwi plōdnu džělawosć jako serbski basnik, přeložowar a publicist. Hišće džensa so jeho kěrluš wot ewangelskich a katolskich Serbow rady spěwaja. 1848 přesydlili so wón na naležnu próstwu starolutherskich wosadnych z Wukrančic a Klětnoho do Pruskeje. 1843 běše so w tutymaj wjeskomaj starolutherska wosada załožiła. Jan Kilian chcyše ewangelskej cyrkwi wuchować konfesionelne lutherstwo a zdomom škitać swój lubowany serbski lud, nutrnje jón napominajo: „Serbja, zachowajće swěru svojich wótcow rěč a wěru.“ Hižo tójšto lět nošeše so z mysličku, do zamórského kraja wupućować. 1854 swój plan zwoprawdži. Po 30 njelochkich žiwjenskich lětach w texaskim Serbinje zemřě tam w léce 1884.

Wopominajo 200. rōčnicu jeho narodźenja přewjedže so 2011 w Texasu a we Łužicy rjad pomjatnych zarjadowanjow, ko-

trež docpěchu swój wjeršk z přewjedženjom mjezynarodneje wědomostneje konferency w Budyšinje pod hesłom „Jan Kilian. Farar – basnik – emigrant“ (23. a 24.9.2011). Sakski ministerski prezident Stanisław Tilich běše nad njej přewzał patronat, a wuhotowaštej ju Budyški Serbski institut a Maćica Serbska. Wědomostnicy z USA, z Łužicy a druhich kónčin Němskeje přednošowachu mjez druhim wo Kilianowym žiwjenju, jeho swójbnym stawiznam, teologiskim wusměrjenju, jeho basnjenju a přeložowarskim skutkowanju, jeho zapřimnjenju do sakskeje krajneje politiky a jeho duchownym wotkazanju w USA.

Přednoški předleža nětko jako 58. čisło Spisow Serbskeho instituta w knižnej formje. Wudawaćelka wobšěrnej publikacije (nimale 500 stron) je Trudla Malinkowa. Dokelž so džensniši potomnicy tehdyšich serbskich wupućowarjow za swoje korjenje we Łužicy zajimuju, ale němsku rěč w dosahacej měrje njewobkneža, prezentuja so w zběrniku wšitke přinoški nimo w němскеj tež w jendželskej rěči.

1. julija 2014 so kniha we Wukrančanskim wosadnym domje zjawnosći předstaji. Tři z cyłkownje jednać w njej zastupjenych awtorow (Trudla Malinkowa, Jens Buliš, Jan Malink) podachu při tym krótkje zjeće svojich pojednanjow. Młodostna Franciska Hänelec zanjesje mjez dalšimaj serbskimaj spěwomaj Kilianowu kěrluš „Dobre dary na zemi“. Na knižnej prezentaciji wobdzělštaj so tež nětčiši Wukran-

čanski farar Benjamin Rehr, kotryž je wot 2013 (po Kilianu štyrnaty) dušepastyr w tutej wosadze, a jeho předchadnik w farskej službje, Gubinski superintendent Michael Voigt. Posledni mjez druhim rozprawješe, zo zastachu serbske (čitanske) kemše we Wukrančicach ze smjerću poslednjeho serbskeho lektora w léce 1937. Přitomny běše nimo toho George Boerger z Houstona, člon předsydstwa texaskeho serbskeho towarstwa (Texas Wendish Heritage Society) w Serbinje. Wón zdžěli, zo su mjez džensa někak 1 100 sobustawami jich towarstwa tež potomnicy Jana Kiliana. Boerger to tež bě, kiž pokaza spočatk 90-tych lět na trěbnosć, nawjazac styki mjez Serbami w Texasu a we Łužicy – a Trudla Malinkowa smědzěše so 1992 přeni raz do Texasa podać. Z tutych mjeztym wjace hač lětdžesatkaj trajacych kontaktow wurośćechu jako wuplōd jeje kniha „K brjoham nadźije“ (tež w němскеj a jendželskej rěči) a mnohe pojednanja wo Kilianu.

Wječork we Wukrančanskim wosadnym domje zakónči so z přepodaćom trojorčnej wustajeńcy (němsce, serbsce, jendželsce) wo Kilianowym žiwjenju a skutkowanju. Sobudžělaćerce Serbskeho instituta a Budyškeho Serbskeho muzeja, Ines Kellerowa a Andrea Pawlikowa, běštej ju we wobtuku ludowědneje sekcije Maćicy Serbskeje zestajaloj; přisłušne teksty napisa Trudla Malinkowa. Jako pućowansku wustajeńcu, nastatu w jubilejnym léce 2011, je sej ju cyłkownje někak 14 000 zajimcow wobhladało. Nětko je wona trajnje we Wukrančanskim wosadnym domje zaměstnjena. Fararja Rehra to wjeseli – wšako so mnozy wopytowarjo jeho wosady za Kilianom prašaja.

Po programje běchu wšitcy přítomni (něhdže 50 wosobow) přeprašeni na zank, kiž běchu wosadni přihotowali. Mnozy wužichu składnosć, sej hišće Boži dom wobhladać, sej nowu knihu kupić abo so z Ludwigom Sachsom z Radworja rozmołwjeć, kotryž měješe Kotečanski Kilianowu pomnik w miniformace sobu, kiž bě na swójsku iniciatiwu zhotowić dać.

Ani wědomostna konferenca lěta 2011 ani mnohe kulturne aktiwity na česć Jana Kiliana po Hornjej a Delnej Łužicy w samsnym léce ani předležacy konferency zwjazk njebychu so móhli zeskutkownić bjez lěta dohlich intensiwnych a sprócniwych slědženjow Trudle Malinkoweje, zamołwiteje redaktorki Pomhaj Bóh. Hódnoćenje a kritiske přewuběranje wšeho k dispoziciji stejaceho materiala wo Kilianu ležeše w jeje rukomaj. Při wuběrnej organizaciji jednotliwych projektow su ju dalši kolegojo a přečeljo podpěrali. Jim wšitkim słuša za tutón skutk wulke připóznać a najwjetši džak.

Irena Šerakowa

Farar Benjamin Rehr z Wukrančic, superintendent Michael Voigt z Gubina, Trudla Malinkowa z Budyšina, sobustaw předsydstwa Texas Wendish Heritage Society George Boerger z Houstona a Serbski superintendent Jan Malink (wotlěwa) po knižnym předstajenju před zachodom do Wukrančanskeje cyrkwyje

Foto: A. Kirschke

Powěšće

Wosadny farar Steffen Hirsch-Minakalski před zarošowanej cyrkwi we Łupoji

Foto: C. Schumann

Łupoj. W juniju zahajichu so wobnowjenske dźěła na wonkownym Łupjanskeje cyrkwi. Za někak 185 000 eurow ponowjeja so wosebje třěšne hrjady a třěcha. Při tym so tež fasada a wokna zwuporjedža. Wulki dźěl trěbných pjenjěz pochadža ze spěchowanskich srědkow, zbytk financuje so z darow. Twarske dźěła nawjeduje architekturny běrow Böhmak a Skrzypczak z Budyšina.

Strjažow. 550. jubilej přeněho naspomnjenja swojeje wsy woswjećichu Strjažowčenjo 6. julija ze swjedženski kemšemi při zwonicy wosrjedź wsy. Swjedženske předowanje mješe lektor Ralf Ullrich, fakty a anekdoty ze stawiznow wsy přednjese bywši Dešnjanski farar Dieter Schütt.

Wjazońca. Na ranju 15. julija zwěšćichu we Wjazońcy, zo su paduši dźělej koporoweje lijawy wosadneje cyrkwi pokradnyli. Škoda wučinja 200 eurow.

Huska. Srjedu, 16. julija, woswjeći Ewangelska zakładna šula w Husce 10lětny jubilej swogo wobstaća. Swjedźen zahaji so popołdnu z młodžinskimi kemšemi we wosadneje cyrkwi. Přizamknjachu so bohate program a dźěćace zabawy wokolo šulskeho twarjenja. Šulerki a šu-

lerjo předstajichu dźěćacu kantatu „Radosć so wupřestrěwa“.

Šěrachow. Spočatk přichodneho lěta maja so pišće ewangelskeje Michałskeje cyrkwi w Šěrachowje wobnowić. Za to zběraja tuchwilu we wosadze dary, mjez druhim z beneficnymi koncertami.

Huska. Šulerjo a šulerki Ewangelskeje srjedźneje šule w Husce zaběrachu so w pilotowym projekće ze serbskeje drasty a kombinowachu jeje dźěle po swójskich předstawach z načasnej modu. Při tym zložichu so wosebje na drastu katolskich, Wojerowskich a Slepjanskich Serbowkow. Swoje kreacije předstajeja w małym katalogu, kotrehož fota nastachu w rjanej wokolinje Hušćanskeho hrodu a parka. Fotografije pokazuja tež w pućowanskej wustajeńcy, kotruž móžeja sej zajimcy w ewangelskeje šuli w Husce wobhladać abo za swójske zaměry wupožići.

In Kombination Sorbische Tracht trifft aktuelle Mode

Katalog Hušćanskich srjedźnych šulerjow wo kombinaciji dźělow serbskeje drasty z načasnej modu

Dary

W juniju je so darilo za Pomhaj Bóh 100 eurow. Bóh žohnuj dar a darcila.

Spominamy

Před 50 lětami, 18. awgusta 1964, zemřě w Ra-kečanskej starowni serbska ludowa basnjerka **Hana Lawcyna**. Wona narodži so 1881 w Ščeńcy jako dźowka krawca Rehorka. Mać jej zahe zemřě. Zwudowjenu nan z wjacorymi małymi dźěćimi so znowa woženi na chěžkarstwo w Chasowje. Hana Rehorkec wopyta šulu we Łuze a bu w Njeswaćidle konfirměrowana. Po tym čehnješe na službu do Drježdžan, hdžež so na oficera wuda. Mandželski padny w Přeněje swětowej wójnje, jeničkej dźěći zahe zemřěšej. Jako wudowa přenajimaše Hana Lawcyna stwy a dźělaše jako rjedzerka, zo by so zežiwiła. Čile wobdželi so na serbskim žiwjenju w Drježdžanach, chodžeše na serbske kemše w Křižnej cyrkwi a na zhromadźizny towarstwa Čornobóh. W towarstwje staraše so wosebje wo šice a hladanje serbskeje drasty. Za jeje zaslužby wo drastowy fundus spožči jej towarstwo jako

jeničkej žonje čestne sobustawstwo. W lětach mjez swětowymaj wójnomaj nastawachu jeje serbske basnje, skicy a rozprawy, kiž wozjewi zwjetša w Pomhaj Bóh. Po wusudze Oty Wićaza bě wona tehdy „naša najpilniša hornjoserbska spisowacelka“. 13. februara 1945 zniči so w Drježdžanach jeje bydlenje a z nim jeje cyle wobsydstwo. Po wójnje přebywaše pola swojeje sotry w Hodžiju, doniž njedyrbješe so do starownje podać.

T.M.

Přeprašujemy

- 03.08. 7. njeđzela po Swjatej Trojicy**
10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej (sup. Malink)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
14.00 němsko-serbska namša w Serbskej cyrkwi w Złym Komorowje (farar D. Schütt)
- 21.08. štwórtk**
18.30 Bukečanska bjesada na farje
- 24.08. 10. njeđzela po Swjatej Trojicy**
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar Rummel)
- 30.08. sobota**
20.00 koncert na Dejkec/Pawlikec statoku we Wuježku
- 01.09. pónđzela**
10.30 ekumeniski nyšpor ze Serbskej srjedźneje šule w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Malink, farar Šćapan)
14.15 serbsko-němska namša k zahajenju šulskeho lěta w Křižnej cyrkwi w Choćebuzu
- 07.09. 12. njeđzela po Swjatej Trojicy**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za dźěć (sup. Malink)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)

Čiśc: Lessingowa čišćernja, Kamjenc

Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625

Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen

IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67

BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadža mjesačnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.

Lětny abonement plaći 8 eurow.